

ČESKÁ ASTRONOMICKÁ SPOLEČNOST

sekretariát: Královská obořa 233, 170 21 Praha 7, tel.: 02/33377204

Tiskové prohlášení České astronomické společnosti číslo 53 z 20. 10. 2003

Cena Littera astronomica za rok 2003

Česká astronomická společnost ocenila cenou Littera astronomica za rok 2003 částicového fyzika a astronoma RNDr. Jiřího Grygara, CSc. z Fyzikálního ústavu Akademie věd ČR. Slavnostní předání ceny proběhne v pátek 24. října 2003 od 16:30 ve Velkém sále budovy Staré radnice na Havlíčkově náměstí v Havlíčkově Brodě. Laureát při této příležitosti přednese přednášku na téma „Hrozí nám drtivý dopad planety?“. Předání ceny i přednáška jsou přístupné veřejnosti.

Cena Littera astronomica České astronomické společnosti je určena k ocenění osobnosti, která svým literárním dílem významně přispěla k popularizaci astronomie v ČR. Littera astronomica byla poprvé udělena v roce 2002.

Laureát převezme cenu z rukou ředitele Hvězdárny a planetária Mikuláše Koperníka v Brně doc. RNDr. Zdeňka Pokorného, CSc., spisovatelky a ředitelky Podzimního trhu v Havlíčkově Brodě PhDr. Markéty Hejkalové a předsedy České astronomické společnosti Ing. Štěpána Kováře. Při slavnostním udělení ceny dále předá Česká astronomická společnost Dr. Grygarovi **mimořádné ocenění za jeho dlouholetou činnost pro rozvoj České astronomické společnosti.**

RNDr. Jiří Grygar, CSc. se narodil v roce 1936 v polské obci Dziewietlice. Po studiu fyziky a astronomie na Masarykově univerzitě v Brně a Univerzitě Karlově v Praze pracoval řadu let na Astronomickém ústavu AV ČR v Ondřejově, kde se zabýval otázkami vývoje hvězd a hvězdných soustav. V roce 1980 přešel do Fyzikálního ústavu AV ČR v Řeži a poté na pracoviště v Praze, kde nyní pracuje v Centru částicové fyziky.

Kromě vědecké práce se dr. Grygar již od počátku své kariéry velmi intenzivně věnuje problematice popularizace astronomie a vědy vůbec. Širokou veřejnost zaujal v 80. letech jako spoluautor a průvodce televizním seriálem *Okna vesmíru dokořán*. Zájemci o astronomii jej však dobře znají i díky každoročnímu unikátnímu seriálu novinek z astronomie, nazvanému *Žeň objevů*. Seriál článků a přednášek prezentuje Jiří Grygar veřejnosti již od roku 1966, tedy déle než 35 let!

RNDr. Jiří Grygar, CSc. je bezpochyby mediálně nejznámějším českým vědcem. Vděčí za to své neuvěřitelné síle a odhodlanosti popularizovat výsledky dosavadního vědeckého výzkumu. Při této činnosti využívá dr. Grygar všech dostupných prostředků – časopisů, novin, rozhlasu, televize, přednáškových sálů, ale třeba i nevšedních míst při letních astronomických setkáních či festivalech. Za popularizaci vědy odbržel Jiří Grygar již řadu cen. V roce 1983 to byla cena Československé akademie věd, v roce 1994 získal cenu Akademie věd České republiky a v roce 1996 odbržel zatím jako dosud jediný Čech prestižní cenu Kalinga udělovanou organizací UNESCO za mimořádný přínos popularizaci vědy.

Česká astronomická společnost dr. Grygara oceňuje Litterou astronomicou především za jeho **fenomenální nekonečný seriál *Žeň objevů***, kterým každoročně shrnuje nejvýznamnější objevy a poznatky na poli astronomie a příbuzných věd. Jeho *Žeň* se za dobu své existence stala

doslova světovým unikátem, který s postupem času získává i další nezanedbatelný rozměr. Pro budoucí generace vytváří neocenitelnou kroniku zásadních milníků na cestě lidstva za poznáním vesmíru. Kroniku, kterou píše nikoliv jen zdatný publicista, ale především ryzí vědec. O to víc je zmíněná kronika čistým a přesným obrazem stavu vědeckého poznání v příslušném období.

Česká astronomická společnost (ČAS) udělí Dr. Grygarovi mimořádné ocenění za jeho dlouholetou práci pro její rozvoj. Dr. Grygar se stal členem ČAS v roce 1959 a v témže roce byl jmenován členem předsednictva (později výkonného výboru). Od té doby se stal nedílnou součástí ČAS a jejího dalšího života. V roce 1963 založil interní věstník Kosmické rozhledy, který od roku 1964 až do roku 1990 jako předseda redakční rady řídil. Společnost neopustil v žádné její těžké chvíli a v letech 1992 až 1998 stanul v jejím čele jako předseda. Do dnešních dnů působí Dr. Grygar jako odborný poradce Výkonného výboru ČAS.

Životopis Jiřího Grygara (převzato z internetových stránek Jiřího Grygara)

Narozen 17. března 1936, Dziewietlice, Polsko

Vzdělání 1954 - maturita na jedenáctiletce, Brno-Husovice
1954-57 - studium fyziky na přírodovědecké fakultě Masarykovy university v Brně (prof. M. Černohorský, prof. V. Truneček, doc. L. Perek)
1957-59 - studium astronomie na matematicko-fyzikální fakultě University Karlovy v Praze (prof. J. Mohr, prof. W. Heinrich, doc. J. Bouška, doc. V. Nechvíle)
1959-62 - interní vědecká aspirantura v astrofyzice, Astronomický ústav ČSAV, Ondřejov (školitelé prof. V. Guth, prof. M. Plavec, prof. Z. Kopal)
1959 promován fyzik (MFF UK Praha)
1963 kandidát fyz.-mat. věd (ČSAV, Praha)
1967 RNDr. (MFF UK Praha)

Zaměstnání (1963-80) Stelární odd., Astronomický ústav ČSAV, Ondřejov
(1980-1991) Odd. fyziky nízkých teplot, Fyzikální ústav ČSAV, Řež
(1991 - 2000) Sekce elementárních částic, Fyzikální ústav AV ČR
(2000-dosud) Centrum částicové fyziky, Fyzikální ústav AV ČR, Praha

Dlouhodobé studijní pobyty

(1963 a 1965) Univerzitní observatoř, Utrecht (celkem 9 měs.)
(1969-1970) Dominion Astrophysical Observatory, Victoria, B.C., Kanada (12 měs.)

Členství ve vědeckých společnostech

1959 - Čs. astronomická společnost při ČSAV; nyní Česká astronomická společnost, čestný člen od roku 1989
1967 - Mezinárodní astronomická unie (IAU),
1976 - Jednota čs. (nyní českých) matematiků a fyziků (JCMF),
čestný člen od r. 2002
1991 - Evropská astronomická společnost (EAS), zakládající člen
1994 - Učená společnost ČR, zakládající člen
1999 - člen řídicího výboru Rady českých vědeckých společností
2001 - vicepresident Evropské rady skeptických organizací (ECSO)

Jiné funkce

1990-91 a 1994-98 člen vědecké rady Astronomického ústavu ČSAV/AV ČR
1991 - člen Rady pro popularizaci vědy AV ČR, od r. 1993 místopředseda
1991-93 předseda vědecké rady Grantové agentury ČSAV/AV ČR
1991- předseda Klubu přátel NTM v Praze

1991- člen vědecké rady Národního technického musea v Praze
1992- místopředseda české větve Evropského kult. klubu a předseda sekce pro vědu a filosofii
1992-97 předseda Rady České televize
1993-94 člen vědecké rady Fyzikálního ústavu AV ČR
1993-2001 člen vědecké rady Akademie věd ČR
1994-97 člen českého Národního astronomického komitétu
1995 - člen výboru České společnosti skeptiků SISYFOS
1991 - Česká křesťanská akademie, čestná rada ČKA
1998 - člen vědecké rady Astronomického ústavu SAV
1998 - 2000 člen vědecké rady MU Brno
1999 - 2001 - člen Správní rady Slezské univerzity v Opavě
1999-2002 - odpovědný řešitel grantového projektu GA AV ČR: Hledání původu kosmického záření v oblasti stovek EeV (projekt AUGER)
2001-2005 - odpovědný řešitel projektu MŠMT INGO č. LA134: Zabezpečení účasti českých fyziků na projektu Auger

Redakční rady časopisů

1961-1994 Říše hvězd (1990-92 předseda red. rady)
1963-1990 Kosmické rozhledy (1964-90 předseda red. rady)
1980-1990 Technický magazín
1989 Universum
1990-2001 Vesmír
1993-1995 Omega (předseda red. rady)
2001 Třetí pól

Ceny a odměny

1974 - tvůrčí prémie ČLF za knihu "Vesmír je náš svět"
1974 - II. cena v literární soutěži ČLF za knihu "V hlubinách vesmíru"
1983 - cena ČSAV za popularizaci vědy
1984 - cena Čs. televize za seriál "Okna vesmíru dokořán"
1992 - pamětní medaile J.A. Komenského, udělená vládou ČSFR
1992 - Kischova cena Obce spisovatelů za knihu "Vesmírná zastavení"
1992 - tvůrčí prémie ČLF za knihu "Země ve vesmíru", dále Zlatá stuha Sdružení nakladatelů a knihkupců ČR a výroční cena nakl. Albatros za totéž
1994 - cena AV ČR za popularizaci vědy
1996 - planetka č. 3336 "Grygar" - IAU
1996 - cena Kalinga za popularizaci vědy - UNESCO
1997 - Cena Nadace Universitas Masarykiana pro rok 1997

13. Podzimní knižní trh, který se koná ve dnech 24. - 25. října 2003 od 10:00 do 18:00 v Kulturním domě Ostrov v Havlíčkově Brodě.

Podrobnosti o 13. Podzimním knižním trhu naleznete na <http://www.hejkal.cz/trh/>.

Součástí programu knižního trhu je předání ceny České astronomické společnosti Littera Astronomica, autogramiáda RNDr. Jiřího Grygara, CSc. a Doc. RNDr. Zdeňka Pokorného, CSc. a přednáška Jiřího Grygara. Program obsahuje i následující akce - České centrum PEN klubu uspořádá druhý ročník podzimního literárního festivalu - cyklu autorských čtení, Nadace Český literární fond udělí cenu Karla Havlíčka Borovského, město Havlíčkův Brod, Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s. a Rádio Profil ceny za nejkrásnější knihy Podzimního knižního trhu.

Astronomický výběr z programu:

Pátek 24. 10. 2003

- 15.00 Autogramiáda Jiřího Grygara a Zdeňka Pokorného (stánek České astronomické společnosti)
- 16.30 Slavnostní předání ceny Littera Astronomica za literaturu věnovanou astronomii - 2. ročník (pořádá Česká astronomická společnost, sál Staré radnice na Havlíčkově náměstí).
- 17.00 Přednáška Jiřího Grygara „Hrozí nám drtivý dopad planety?“ (sál staré radnice na Havlíčkově náměstí)

Kromě České astronomické společnosti se na prezentaci podílí Hvězdárna Valašské Meziříčí, Nakladatelství Aldebaran, Hvězdárna a planetárium M.Koperníka v Brně a Hvězdárna Františka Pešty Sezimovo Ústí. S Českou astronomickou společností spolupracuje také Knihkupectví Kanzelsberger.

Ing. Štěpán Kovář
předseda ČAS

Česká astronomická společnost (ČAS) vydává od května 1998 tisková prohlášení o aktuálních astronomických událostech a událostech s astronomií souvisejících. Archiv tiskových prohlášení lze najít na Internetu na adrese <http://www.astro.cz/cas/tisk.htm>. S technickými a organizačními záležitostmi ohledně tiskových prohlášení se obraťte na tiskového tajemníka ČAS Pavla Suchana na adrese Štefánikova hvězdárna, Petřín 205, 118 46 Praha 1, tel.: 257320540, fax: 257325390, e-mail: suchan@observatory.cz.
